

Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Yrd. Doç. Dr. Mikail EROL
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF

Özet

Son yıllarda bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ülke ekonomilerini ve buna bağlı olarak da işletmeleri önemli ölçüde etkilemiştir. Bu gelişmelerden en fazla etkilenen de işletmenin çevresi olmuştur. Muhasebe mesleği bilişim teknolojilerindeki gelişmelerden en çok yararlanan mesleklerden biridir. Muhasebe meslek elemanları bugün mesleki faaliyetlerini bilgisayar ortamında yürütmektedirler. Bilgisayarın muhasebe mesleğinde etkin kullanımında ise, yazılım programlarının büyük önemi vardır.

Çalışmamızda Çanakkale ili ve ilçelerinde mesleki faaliyetlerini yürüten muhasebe meslek elemanlarının kullanmış oldukları muhasebe paket programları üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Çalışmamızın amacı, Muhasebe meslek elemanlarının gerek bilişim teknolojilerindeki gelişmeleri takip etmede, gerekse muhasebe paket programlarını kullanma konularında karşılaştıkları problemleri tespit etmek ve bulgulara göre çözüm önerilerinde bulunmaktır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe meslek elemanları, muhasebe paket programları, ampirik bir çalışma.

Abstract (An Empirical Study Over Soft Ware Programs In Accounting That Accountants Use In Professional Activities)

Developments in information technologies have effected economies and enterprises in turn. The environment of enterprises has been the most affected part from these developments. Accounting is the one of the most benefited party from the developments in the information technologies. People occupied in accounting departments intensely use computers. Soft ware packages have the great importance on the effective usage of computers. In this paper, we have made an empirical research on soft ware packet programs that have been used in the province of Canakkale and its counties. To determine the problems that accountants face with while following the developments in the information technologies and while using package problems and to propose some solutions according to the findings are the aims of paper.

Key Words: Accountant, soft ware programs in accounting, case study.

1. Giriş

Günümüz dünyasının küreselleşmesi, bilişim teknolojileri alanında yaşanan hızlı

değişmeler, ekonomik olaylarda muhasebenin rolünün önem kazanması ve muhasebenin liderlik ve yönetim aracı olarak

öneminin artması işletmeleri muhasebe sistemlerini sağlıklı olarak kurmaya itmiş ve bu sistemlerin kurulmasında da muhasebe meslek elemanlarına duyarlı ve etkin görevler verilmiştir.

İşletmelerin daha verimli çalışmalarını sağlamak işletme faaliyetleriyle ilgili bilgileri yetkililere daha süratli sağlıklı ve güvenilir bir biçimde sunmak çağdaş muhasebecinin görevi haline gelmiştir. Bu bağlamda muhasebe meslek elemanları teknolojik gelişmeler sayesinde zaman tasarrufu sağlamış ve işletme ile ilgili bilgileri sağlıklı olarak değerlendirme olanaklarına kavuşmuşlardır.

Çalışmada muhasebe ve muhasebe meslek elemanları hakkında genel bilgiler verildikten sonra Çanakkale ili ve ilçelerinde mesleki faaliyetlerinde kullandıkları muhasebe paket programların kullanmaları üzerinde bir araştırma yapılmış ve araştırma sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur.

2. Genel Kavramlar

Araştırma konusuna girmeden önce muhasebe ve muhasebe mesleği hakkında genel kavramları açıklamak yararlı olacaktır. Muhasebe, işletmelerdeki ekonomik olaylara ait kayıtlama, rapor düzenleme ve düzenlenen raporları yorumlayarak ilgililere mali açıdan yol göstermeye ilişkin usul ve kuralları öğreten ve teknik yönü daha ağır basan bir bilim dalıdır¹.

Muhasebe mesleği ise; bilgi ve yeterliliğin yanı sıra bazı moral değerleri de kapsayan bir meslektir. Muhasebe mesleği hepimizin bildiği gibi ülkemizin ekonomik yapısını oluşturan özel ve kamu işletmelerinin muhasebe ve denetleme işlerinin yasalara, kurallara, ilkelere ve yöntemlere dayalı olarak tarafsız, nesnel, sır tutar ve güvenilir bir tutumla gerçekleştirilmesini sağlayan bir iş alanıdır².

¹ ÖRTEN, Remzi: "Genel Muhasebe / Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumu", 3. Baskı, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları, Ankara-2002, s.4

² İBİŞ, Cemal: "Bilgi Çağında Muhasebecilik Mesleğinin Geleceği ve Yeni Muhasebeci Kimliği", XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi, Turmob Yayınları, 199, İstanbul-2002, s.134.

Muhasebe meslek elemanları Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci-Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olarak üç gruba ayrılmaktadır^{3*}.

Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeciliğin konusunu gerçek ve tüzel kişilere ait muhasebe defterlerini tutarak, mali tabloları ve vergi beyannamelerini düzenlemek biçiminde belirlenmiştir. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirliğin konusunu ise, serbest muhasebeciliğe ait faaliyetleri yapabilmeyen yanında işletmelerin muhasebe sistemini kurmak ve geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, sınai ve mali mevzuatla ilgili uygulamaları düzenlemek ve bu konularda danışmanlık yapmak gibi faaliyetlerde bulunabilmektedirler. Yeminli Mali Müşavirler, serbest muhasebeci mali müşavirlerin yaptığı danışmanlık ve denetim faaliyetleri yanında, tasdik işlemlerini de yapma yetkisine sahiptir. Yeminli mali müşavirler muhasebe defteri tutamazlar⁴.

Muhasebe mesleği, mesleği icra edenler ve denetleyenler olarak iki genel gruba ayrılmıştır. Muhasebecilik mesleğini icra edenlere serbest muhasebeci veya serbest muhasebeci mali müşavir, denetim görevini icra edenlere yeminli mali müşavir unvanları uygun bulunmuştur⁵.

Muhasebe, bilişimden en çok yararlanan bilimlerden biridir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler diğer alanlarda olduğu gibi muhasebeye de yansarak otomasyona kadar varan bazı aşamalardan geçmiştir⁶.

³ SÜRMEİLİ, Fevzi; BENLİGİRAY Yılmaz : Genel Muhasebe, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi, Eskişehir-1995, s.9

* Daha geniş bilgi için bkz: GÜVEMLİ, Oktay: "Türk Devletleri Muhasebe Tarihi, 4. Cilt, Proje Danış A.Ş. İstanbul, 2002, s.673-693; GÜVEMLİ, Oktay: "3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Yasa-sının 15. Yılı Üzerine" Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 25 Ocak 2005.

⁴ SÜRMEİLİ, Fevzi; BENLİGİRAY Yılmaz: **a.g.e.**, s.10.

⁵ KAVAL,Hasan: "Muhasebe Denetimi, Akademik Danışmanlık ve Yeminli Mali Müşavirlik, A.Ş. An-kara-2003, s.38.

⁶ GÜNALÇIN, Güngör: "Muhasebede Otomasyon Olanakları ve Muhasebe Eğitimine Etkileri", Türkiye IX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 1987, s.15

Muhasebe bilgisayar ilişkisi ülkemiz açısından yeni bir olay değildir. 1970’li yıllara ait istatistikler değerlendirildiğinde, kamu kesimindeki işletmelerde bilgisayarların ana iş konularına göre kullanım yüzdelerinin muhasebe alanında yaklaşık % 49 gibi bir orana ulaşmış olduğu görülebilir⁷.

Muhasebeyi diğer fonksiyonel alanlardan ayıran en önemli fark, ürünün bilgi oluşudur. Yönetici ve muhasebenin ortak kullandığı malzeme bilgisidir. Bilgi üretimi yapan bir sistem olarak muhasebe bilgiyi değerlendiren bir eleman olarak yöneticinin aradıkları ortak unsurun üretilen bilginin nitelikli olmasıdır⁸.

Türkiye’de bilgisayar uygulamasının en uygun olduğu alan işletmelerde muhasebe bölümleridir. Muhasebe bölümünde çalışanların bilgi seviyeleri yükseldikçe ve işletmelerin yararlanabilecekleri yazılım programları arttıkça, muhasebede bilgisayarlardan yararlanma alanının da genişlediği görülmektedir. Muhasebede bilgisayarların daha etkin olarak kullanımında yazılım programlarının büyük önemi bulunmaktadır⁹.

3. Muhasebe Meslek Elemanlarının (SM-SMM-YMM) Mesleki Faaliyetlerinde Kullandıkları Muhasebe Paket Programları Üzerine Ampirik Bir Çalışma

Muhasebe meslek elemanlarının mesleki faaliyetlerinde muhasebe paket programlarını kullanmalarına yönelik çalışmaları belirlemek amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Uygulanan ankete Çanakkale ili ve ilçelerindeki faaliyetlerini yürüten meslek elemanlarına yönelik 13 adet soru hazırlanmıştır. Bunlardan 4 tanesi

değerlendirmeye alınmayan, 9 tanesi ise değerlendirmeye alınan sorulardır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, muhasebe meslek elemanlarının mesleki faaliyetlerinde kullanmış oldukları muhasebe paket programlarını incelemekte varsa sorunlara çözüm önerileri getirmektir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma kapsamına Çanakkale ili ve ilçelerinde mesleki faaliyetlerini yürüten meslek elemanları alınmıştır. Araştırmaya toplam 115 meslek elemanı katılmıştır. Bunlardan 65 SM, 47 SMM, 3 YMM’ dir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma seçilen örnek büyüklüğüne göre araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanmış bir anket formu yardımıyla sorular yöneltmiştir. Araştırmada kullanılan anket formu muhasebe meslek elemanlarının mesleki faaliyetlerinde kullanmış oldukları muhasebe paket programları üzerinedir.

Anket formundan elde edilen veriler frekans analizine tabi tutulmuş ve yüzde yöntemiyle değerlendirilmiştir ve değerlendirme sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur.

3.4. Varsayımlar

Ankete cevap verenlerin soruları doğru olarak cevapladıkları, cevap verenlerin hiçbir şekilde yönlendirilmediği varsayılmıştır.

3.5. Bulgular

Araştırma ile ilgili bulguları tespit etmek için muhasebe meslek elemanlarına aşağıdaki anket sorularını cevaplandırmaları istenmiştir.

Cevaplandırılmasını istediğimiz sorulardan 4 tanesi araştırma sonuçlarını etkilemeyecek olan değerlendirmeye alınmayan sorulardır. Bunlar incelendiğinde ankete katılanların 65 SM, 47 SMM, 3 YMM’ dir. Bunların 14’ü bayan, 101’i ise baydır. Bunlardan 6 lisansüstü, 52 lisans, 15 meslek yüksekokulu, 35 lise ve 7 ortaokul mezunudur. Meslek elemanlarının 93’ü bağımsız

⁷ TETİK, Nilüfer; KINAY, Fatma: “Konaklama İşletmelerinde Kullanılan Muhasebe Paket Programları Üzerine Antalya Yöresinde Bir Araştırma” Muhasebe Bilim dünyası dergisi, Cilt:5, Sayı:4, Aralık 2003.

⁸ YILDIRIM, Oya; YÜKÇÜ, Süleyman: “Muhasebe Sistemlerinde Bilgisayar Kullanımının Personel Eğitimi Açısından Getirdiği sorunlar”, Türkiye IX Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 1987, s.130.

⁹ GÜVEMLİ, Oktay; ŞAKRAK, Münir: “Muhasebede Yararlanılan Bilgisayar Programları”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, S.6, Nisan 1997, s.16.

çalıştıklarını, 12'si de bir işletmeye bağlı olarak çalıştıklarını beyan etmişlerdir.

Değerlendirmeye alınan anket soruları incelendiğinde; “Muhasebe paket programı

ile (ETA, LOGO... vb.) tüm muhasebe kayıtlarını takip edebiliyor musunuz” sorusuna %29 evet, %17 hayır ve %54 de kısmen cevabı verilmiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
EVET	33	29	29	29
HAYIR	20	17	17	40
KISMEN	62	54	54	100
TOPLAM	115	100	100	

Anket soruları değerlendirildiğinde; muhasebe meslek elemanlarının belli bir kısmının muhasebe kayıtlarını paket programı ile yürüttüğünü, yüksek bir oranın ise kısmen cevabını verdiği gözlemlenmiştir.

“Muhasebe paket programı finansal analize olanak sağlıyor mu” sorusuna %33 evet, %45 hayır ve %23 de kısmen cevabını vermiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
EVET	38	33	33	33
HAYIR	52	45	45	78
KISMEN	25	23	23	100
TOPLAM	115	100	100	

Sonuçlar değerlendirildiğinde, muhasebe paket programlarının finansal analiz için yetersiz olduğu, sağlıklı olarak işletme yönetim kademesine bilgilerin sunulamadığı gözlemlenmiştir.

“Muhasebe paket programı raporlamaya olanak veriyor mu” sorusuna ise meslek elemanlarının %53'ü evet, %15'i hayır, %32 de kısmen cevabını vermiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
EVET	61	53	53	53
HAYIR	17	15	15	68
KISMEN	33	32	32	100
TOPLAM	115	100	100	

Sonuçlar değerlendirildiğinde; muhasebe paket programlarının finansal analizi sağlıklı olarak yapılmasına karşın, iyi bir raporlama olanağı sunmaktadır. Büyük bir oranın raporlama olanağını buldukları için paket programı tercih ettikleri söylenebilir.

“Paket programı ile asıl ve ek mali tablolarla ilgili bilgileri sağlıklı olarak alabiliyor musunuz” sorusuna %50 evet, %23 hayır ve %27 kısmen cevabını vermiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
EVET	58	50	50	50
HAYIR	27	23	23	73
KISMEN	20	27	27	100
TOPLAM	115	100	100	

Sonuçlar değerlendirildiğinde, muhasebe paket programlarının temel ve ek mali tablolarla ilgili bilgileri sağlıklı olarak sundukları söylenebilir.

“Muhasebe paket programı manual (elle) kayıt tutma zorunluluğu hissettiriyor mu” sorusuna %29 evet, %54 hayır, %17 de kısmen cevabı vermiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
EVET	33	29	29	29
HAYIR	62	54	54	83
KISMEN	20	17	17	100
TOPLAM	115	100	100	

Sonuç incelendiğinde muhasebe meslek elemanlarının büyük çoğunluğunun hayır cevabını vermesi muhasebe paket programlarının elle kayıt tutmaya olanak vermediğini göstermiştir.

“Sizce piyasadaki muhasebe paket programları büronuzdaki işler açısından yeterli mi” sorusuna meslek elemanları %35 yeterli, %52 kısmen yeterli ve %13 de yetersiz cevabını vermiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
YETERLİ	40	35	35	35
YETERSİZ	15	13	13	48
KISMEN	60	52	52	100
TOPLAM	115	100	100	

Anket sonucu değerlendirildiğinde, muhasebe paket programlarının yeterli olduğu söylenebilir ancak büyük bir oranın kısmen şeklinde cevap vermesi paket programların daha detaylı hazırlanması gerektiğini söyleyebiliriz.

“Muhasebe paket programlarının kullanabilmemiz için eğitim düzeyi yeterli mi” sorusuna %47 yeterli, %49 yetersiz, %4 de kısmen cevabı verilmiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
YETERLİ	54	47	47	47
HAYIR	56	49	49	96
KISMEN	4	4	4	100
TOPLAM	115	100	100	

Sonuç değerlendirildiğinde; meslek elemanlarının programları kullanımı hakkında yeterli eğitim almadığı söylenebilir.

“Muhasebe paket programını pazarlayan işletmeler programın kullanımı ile gerekli eğitimi veriyor mu” sorusuna %47 evet, %53 hayır denilmiştir.

<u>Cevaplar</u>	<u>Adet</u>	<u>Yüzde</u>	<u>Geçerli%</u>	<u>Kümülatif%</u>
EVET	54	47	47	47
HAYIR	61	53	53	100
TOPLAM	115	100	100	

Sonuç değerlendirildiğinde; satıcı firmaların paket program kullanan muhasebe meslek elemanlarına program kullanım konusunda gerekli eğitimi vermediği gözlemlenmiştir.

En son olarak;

“Muhasebe paket programlarını işyerinizde en fazla ne çeşit beyannamelerin düzenlenmesinde kullanıyorsunuz” sorusuna birinci sırada bordro düzenlemede, ikinci sırada KDV Beyannamesi düzenlemede ve

üçüncü sırada diğer beyannameleri düzenlemede kullandıklarını belirtmişlerdir.

4. Öneriler ve Sonuç

Bilişim teknolojisi alanındaki hızlı gelişmeler tüm sektörleri etkilemiş bundan en fazla etkilenen de muhasebe meslek elemanları olmuştur. Çünkü bu hizmetler tamamen bilgisayar ortamında tutulmaktadır.

Muhasebe paket programlarını en fazla kullanan muhasebe meslek elemanlarının kullandıkları muhasebe paket programları üzerinde yaptığımız araştırmalardan elde ettiğimiz bulgular ışığında çözüm önerilerini şu şekilde açıklayabiliriz;

- Muhasebe paket programlarının meslek elemanları tarafından kabul görmesi söylenebilirse de, bürodaki bazı işlerde yetersiz kalması muhasebe paket programlarının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

- Yaptığımız araştırmada her ne kadar raporlama sağlıklı yapıyorsa da, işletme yönetim kademesi için önemli olan elde edilen bilgilerin analiz edilmesidir. Bu konuda muhasebe paket programları yetersiz kalmıştır. Bunun çözümü ise yeni programların geliştirilmesi veya programı kullanan meslek elemanlarının eğitilmesidir.

- Araştırmada ortaya çıkan bir konuda muhasebe paket programlarını pazarlayan firmaların paket programı kullanan meslek elemanlarının yetersiz düzeyde eğitilmeleridir. Bunun için satıcı firmalar program kullanımı ile bilgileri belirli aralıklarda tekrar etmelidir.

- Araştırmada dikkat çeken bir konuda muhasebe paket programını kullanan meslek elemanlarının eğitim düzeylerinin yetersiz oluşudur. Bu kaniya ulaşmamızdaki sebep ise; ankete katılanların %50'ye yakın bir kısmı lisans seviyesinin altındadır. Bunun çözümü ise eğitimde kaliteyi artırmaktır. Avrupa Birliğine Entegrasyon sürecinde meslek elemanlarının tamamen lisans ve önlisans derecelerine sahip olmaları sağlanmalıdır.

- Farklı şekilde hazırlanan paket programlar arasında standart sağlanabilmesi

için paket programların sektörel bazda (sanayi-ticaret-hizmet) hazırlanması ve bunlar arasında entegrasyonunda sağlanması gerekir. Sektörel bazda programlar kullanılırken programların veri tabanlarının aynı olmasına dikkat edilmelidir.

İşletme yönetim kademelerince bilgiyi üreten ve yöneten kişi olarak görülen muhasebeciden, bilgisayara dayalı bilgi ve kontrol sistemlerinin planlanması ve işletilmesinde aktif bir rol oynaması beklenir hale gelmiştir. Muhasebe meslek elemanlarının hızlı ve sağlıklı karar verebilmesi için bilgisayar donanımı ve yazılımlarının işletmenin özellik ve gereksinmelerine göre seçilmesi gerekir. Bu sayede muhasebe meslek elemanları yönetim kademelerinin karar almasına yardımcı olacak mesleki etkinliğini ve verimliliğini arttırabilecektir.

Kaynakça

Günalçın, Güngör: "Muhasebede Otomasyon Olanakları ve Muhasebe Eğitimine Etkileri", Türkiye IX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 1987.

Güvemli, Oktay; Şakrak, Münir: "Muhasebe Yararlanılan Bilgisayar Programları", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, S.6, Nisan 1997.

Güvemli, Oktay: Türk Devletlerinin Muhasebe Tarihi, 4. Cilt Proje Danış A.Ş. İstanbul, 2002.

Güvemli, Oktay: "3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Yasasının 15. Yılı Üzerine" Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 25 Ocak 2005.

İBİŞ, Cemal: "Bilgi Çağında Muhasebecilik Mesleğinin Geleceği ve Yeni Muhasebeci Kimliği", XVII. Türkiye Muhasebe Kongresi, TURMOB Yayınları, 199, İstanbul-2002.

KAVAL,Hasan: "Muhasebe Denetimi, Akademik Danışmanlık ve Yeminli Mali Müşavirlik, A.Ş. Ankara, 2003.

Örten, Remzi : "Genel Muhasebe / Tekdüzen Muhasebe Sistemi İle Uyumu", 3. Baskı, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları, Ankara, 2002.

Sürmeli, Fevzi; Benligiray, Yılmaz: Genel Muhasebe, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi, Eskişehir, 1995.

Tetik, Nilüfer; Kınay, Fatma: "Konaklama İşletmelerinde Kullanılan Muhasebe Paket Programları Üzerine Antalya Yöresinde Bir Araştırma" Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 4, Aralık 2003.

Yıldırım, Oya; Yükçü, Süleyman: "Muhasebe Sistemlerinde Bilgisayar Kullanımının Personel Eğitimi Açısından Getirdiği orunlar", Türkiye IX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 1987.